

**Universiteit
Leiden**
The Netherlands

Nooit meer zo'n pensioenakkoord.

Berg, C.F. van den; Lienden, S. van; Baars, L. van

Citation

Berg, C. F. van den, Lienden, S. van, & Baars, L. van. (2011). Nooit meer zo'n pensioenakkoord. *Trouw*, 4. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/18308>

Version: Not Applicable (or Unknown)
License: [Leiden University Non-exclusive license](#)
Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/18308>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

In het volgens het poldermodel beklonken pensioenakkoord lijken de jongeren vergeten. Drie ideeën om voortaan ook hun belang te dienen.

Nooit meer zo'n pensioenakkoord

Laura van Baars

Veel te laat, maar de jongerenbewegingen van politieke partijen komen in opstand tegen het pensioenakkoord. Sywert van Lienden (1990) en Caspar van den Berg (1980) willen reuring onder hun leeftijdgenoten. En nu hebben de jongerenafdelingen van de PvdA, VVD, GroenLinks, D66 en SGP zich verenigd op de website Pensioenopstand.nl. Zij zijn boos omdat een meerderheid van hun eigen partijen (VVD en PvdA) een pensioenakkoord steunt dat de belangen van jongeren verkwaant. Een akkoord van minister Kamp, de werkgevers en de vakbeweging. En die laatste, zo bleek deze week weer uit cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek, bestaat voor tweederde uit 45-plussers. Wie vertegenwoordigt nog het belang van de jongeren?

Van Lienden en Van den Berg schelen tien jaar en kenden elkaar nog niet. Ze doen geen gezamenlijke oproep. Activisten zijn ze ook niet. Maar als ze naar de polder kijken, als jongeren, betrokken burgers, academische geesten, kritische publicisten en liefhebbers van thema's als machtsverdeling en institutionele ordening, zijn ze het snel eens. Als het belang van de jonge werknemer ergens behartigd moet worden dan is het in de Tweede Kamer en in de vakbeweging.

De vakbeweging is in de ban van deelbelangen en ook het parlement laat het pijnlijk afweten. Van den Berg: "Het thema pensioen blijft politiek dynamiet. Als Kamerlid is aanslaan op de NS-plaszak een veiliger strategie." De PvdA hielp het kabinet uiteindelijk aan een meerderheid voor het akkoord, maar de politieke reden daarvoor? Van Lienden ziet het zo: "De PvdA heeft de vakbeweging al meer dan vijftig jaar op de rug. Kritische partijen als GroenLinks en D66, die ook veel jongeren trekken, waren tegen. Maar dat haalt niets uit met een Kamermeerderheid."

Kamp belooft de jongeren van Pensioenopstand, die binnen een week bijna 6.000 handtekeningen ophaalden, te horen. "Een kopje legitimatie-thee", vindt Van Lienden. "Een formaliteit", zegt Van den Berg. De jongeren lijken hun kans gemist te hebben zich te laten gelden bij de totstandkoming van het akkoord.

Van Lienden weet hoe graag de vakbeweging filosofeert over het binnehalen van meer jongeren. De vergrijzing schrijdt er ras voort, bleek deze week uit de CBS-cijfers. Het aantal 65-plussers steeg met 7 procent.

Minder graag spreken bonden over de vraag of zij nog een legitieme afspiegeling zijn van de beroepsbevolking. Maar daar ontkomt de vakbeweging niet aan, vinden de jonge denkers, en de politiek evenmin. Om te voorkomen dat de 35-minners afhaken, doen Van Lienden en Van den Berg drie aanbevelingen.

1. Breek de moloch van de vakbeweging af tot kleinere vakverenigingen

De vakcentrale FNV? Afschaffen. Ieder bekommert zich toch om zijn eigen hachje. Het pensioenakkoord bewijst dat een federale vakbond niet bijdraagt aan een evenwichtige belangenbehartiging. Abvakabo en Bondgenoten zijn uitgespeeld in de pensioendiscussie. Zonder federale FNV had Kamp individueel met de twee bonden moeten overleggen. Van Lienden: "Toch blijft Henk van der Kolk van Bondgenoten voor een federale FNV. Waarom eigenlijk? Federatie-brede stakingen komen nauwelijks voor. De grootte van FNV zou bijdragen aan de politieke beïnvloeding, maar bij het pensioen zie je dat die schaal juist averechts uitwerkte."

Van den Berg: "Je moet het huidige vakbondsmodel opengooien. Voor de klassieke taken van de bond, het afsluiten van cao's en dienstverlening bij arbeidsvoorwaarden, heb je geen federatie nodig. Lid worden van een kleine bond die zich ook richt op bijvoorbeeld de professionele ontwikkeling van jouw sector is aantrekkelijker voor leden en geeft de bond veel meer legitimiteit."

Zo ondenkbaar is dit niet. Van Lienden vindt een kleine bond als CNV Onderwijs een goed voorbeeld. "Deze kleinschalige, sterk met buitenstaanders samenwerkende bond maakt gebruik van het netwerk van beroeps-genoten. Dat is pas motiveren. De kleinere CNV-bonden trekken sowieso veel meer jonge mensen dan de FNV. Dat is niet voor niets."

2. Voeg een referendum toe aan het poldermodel

Het poldermodel is nu een driehoek van de minister van sociale zaken, de werkgeversvoorzitter en de werknemersvoorzitter van de grootste vakcentrale, FNV. Dat is niet langer representatief voor de beroepsbevolking. FNV heeft 1,2 miljoen leden van wie 14 procent gepensioneerd is. Relatief veel leden zijn fulltime werknemers, of hebben een vast dienstverband. De jongere, de deeltijdwerker en de flexwerker hoor je er nauwelijks. Van Lienden vindt het ook opvallend dat het aantal hoogop-

Caspar van den Berg (l) en Sywert van Lienden.

FOTO WERRY CRONE

geleide leden daalt, terwijl steeds meer mensen hoogopgeleid zijn. De overheid houdt het huidige poldermodel voor het gemak in stand, vindt Van den Berg. Het scheelt transactiekosten, want de lijnen zijn kort en helder. Beleidsmakers hebben één sociale partner die voor de hele werknemersmassa spreekt. Hoe irreal is vertegenwoordiger ook is.

"Wil je een meer representatieve afspiegeling van de werknemers, dan moet je mensen om hun mening vragen. Voeg daarom aan de driehoek een vierde hoek toe: die van het referendum", zegt Van Lienden.

Volgens Van den Berg ontkomen we zelfs niet aan een referendum als "de politiek zich niet heel snel gaat bemoeien met arbeidsmarktthema's die nu tot het domein van de sociale partners gerekend worden". Er komt dan een grotere politieke druk op de minister, vanuit de Kamer en vanuit de maatschappij. "Hij moet uitmaken hoe zwaar hij de uitslag van het referendum laat wegen. Pensioenen, arbeidsvoorwaarden en ontslagrecht zouden zo helderder en democratischer worden behandeld."

"Door de reuring die het referendum veroorzaakt kunnen nieuwe vertegenwoordigers opstaan", zegt Van Lienden, "Mensen met ideeën die de publieke opinie beïnvloeden. Dan ontstaan nieuwe belangenclubs. Want uiteindelijk word je in Nederland pas gehoord als je je verenigt."

Twee jonge, kritische buitenstaanders

Sywert van Lienden (1990) studeert Europese studies, politicologie, rechten en economie aan de Universiteit van Amsterdam. Hij is publicist en volgde de polder als columnist voor weekblad HP/De Tijd. Tijdens zijn middelbare schooltijd was hij voorzitter van de scholierenbelangorganisatie LAKS en leidde hij het scholierenverzet tegen de 1040-urennorm. Naast zijn studie is hij zelfstandig adviseur.

3. Onderzoek de economische situatie van jongeren, en dwing de Tweede Kamer zich erover uit te spreken

Goed onderzoek naar toekomstperspectieven voor jongeren ontbreekt. De 'generatierekeningen' van het Centraal Planbureau laten veel open. Wat bijvoorbeeld de woningmarkt of beleggingen betekenen voor de welvaart van babyboomers ten opzichte van starters, staat daar niet in, maar jongeren lijken het minder goed te krijgen dan hun ouders. Hun wantrouwen wegnemen vergt aanvullend onderzoek naar hun welvaartspositie. Vervolgens moet de politiek keuzes maken. Van Lienden: "In het pensioendebat zitten jongeren altijd

Caspar van den Berg (1980) is universitair docent bestuurskunde aan de Universiteit Leiden. Hij promoveerde begin dit jaar op de gevolgen van Europese integratie op de politiek en het bestuur van Nederland, Engeland en Frankrijk. Hij werkte eveneens als consultant bij Berenschot en adviseerde overheden over governance-vraagstukken. Hij publiceert in verschillende internationale wetenschappelijke tijdschriften.

een beetje glazig te kijken en gaan ze naar huis met het idee beroofd te zijn. Onzekerheid is de kern geworden van ons bestaan, terwijl vakbonden slechts hameren op zekerheden. Jongeren willen geen welvaartsongelijkheid met ouderen, maar de vakbonden bestrijden alleen inkomensongelijkheid. De belangen van vakbonden en jongeren lijken niet parallel te lopen. Dat wekt wantrouwen."

In het Kamerdebat over de pensioenen hoorde Van Lienden enkel 'holle kreten'. "Politieke partijen kwamen niet verder dan: 'We moeten de belangen van jongeren niet vergeten'. Pas als de Tweede Kamer stelling neemt, kunnen jongeren hun stem democratisch laten gelden."